

INLEIDING

Een monument wordt niet gebouwd, maar wordt gevormd door de tijd en door de maatschappelijke waardering, zou men kunnen zeggen.

Wat waard is om behouden, hersteld of vernieuwd te worden is niet eenvoudig te zeggen. De beoordeling daarvan is van veel factoren afhankelijk, niet alleen van cultuurhistorische maar eveneens van politieke, economische en financiële inzichten en ontwikkelingen.

Dat klinkt misschien merkwaardig, want wat heeft op het eerste gezicht de politiek nu te maken met de beoordeling of iets als monumentaal — in de letterlijke betekenis — beschouwd moet worden?

Toch behoeft men maar de huidige situatie te vergelijken met die van een aantal jaren geleden — de (economische) recessie nu tegenover de hoogconjunctuur toen — om te beseffen dat de monumentenzorg ook veranderd is: toen zorg voor de monumenten, nu zorg om de monumenten.

Zowel het particulier initiatief als de overheid hebben op dat gebied altijd een eigen rol gespeeld. De laatste decennia kunnen zij niet zonder elkaar. De overheid kan niet overal oog voor hebben en de organisaties op het gebied van de monumentenzorg bestrijken veelal slechts een deel van wat als monument in aanmerking komt: structureel, regionaal of plaatselijk. Bovendien kunnen de laatsten vaak niet zonder de (financiële) steun van de overheid.

Waarom deze inleiding?

De restauratie van — wat men deels zou kunnen noemen — monumenten in Broek en Waterland wordt minder. Eén reden daarvan is dat er de afgelopen jaren veel is gebeurd. Dat is verheugend. Een andere is — denken wij — dat de tijden veranderd zijn en dat zaken nu niet meer zo eenvoudig kunnen worden uitgevoerd als vroeger. Om allerlei redenen. Ook daar speelt de overheid een rol in, evenals de particulier. Beide doen een stapje terug.

De restauratie van de Kerk, de renovatie van het Kerkplein, de realisatie van het lantaarnpalenplan zijn voorbeelden daarvan. In betere tijden zou alles er wellicht anders voorgestaan hebben.

Broek is een klein dorp, met een historische vereniging, welke bescheiden van omvang is. Omgekeerd evenredig daarmee is het aantal bouwwerken met historische betekenis.

Waar het kan, daar moeten het bestuur van het dorp en de Vereniging zich nu meer dan anders realiseren dat Broek zich zijn monumenten waard moet tonen. De aanstaande decentralisatie van de monumentenzorg — waarbij de gemeenten een grote rol toebedeeld krijgen — maakt zulks extra nodig. Daarom deze inleiding.

RESTAURATIES

Van de lopende restauraties kwam het Broekerhuis (Leeteinde 16) inclusief de aangepaste uitbreiding van de achterzijde gereed. Een geslaagd geheel en een waardevolle bijdrage voor ons dorp, waarover verderop in dit jaarverslag nader wordt teruggekomen. Aan de Laan no. 22-28 gaan de activiteiten gestaag door. Het ziet ernaar uit dat de afronding niet al te lang meer op zich laat wachten en de Laan mede hierdoor aan aanzien zal hebben herwonnen.

Laan vanaf Eilandweg gezien

Nadat we lange tijd tegen de restanten van het voormalige restaurant 'Neeltje Paater' hebben moeten aankijken leek de toestand zich ten goede te keren. Een bouwplan werd ingediend, om een restaurant annex woonhuis te bouwen. Met bekwame spoed werd de bouw ter hand genomen. Doch helaas de bouw ligt weer stil en althans als restaurant zal het niet meer herrijzen.

Voor het terrein van 'Concordia' aan de Dorpsstraat werd gelijktijdig een plan ingediend voor een in een waterlandse trant te bouwen woonhuis. Tegen het eind van het jaar werd hiermee een aanvang genomen. Het is verheugend dat voor deze plek een passende oplossing is gekomen.

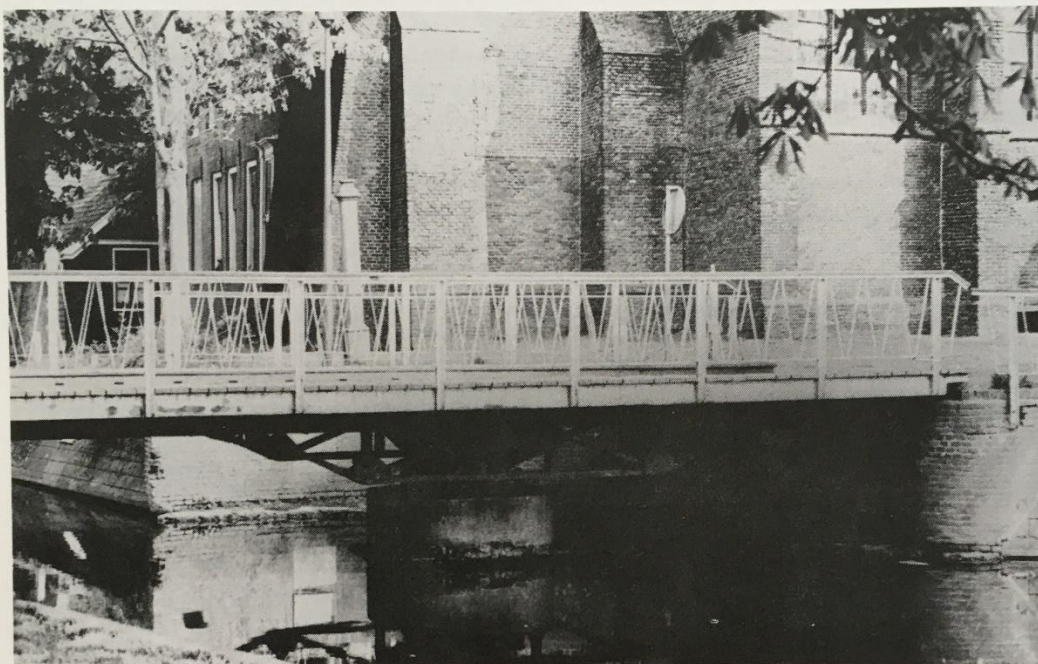
De beschoeiing langs het Havenrak en de brug bij de kerk staan op het programma om vernieuwd te worden. Geen overbodige luxe. De beschoeiing zal weer in hout uitgevoerd worden, hetgeen veel beter bij het dorpsgezicht zal passen, dan de huidige stenen kademuren. De kerkbrug zal worden gereconstrueerd naar zijn huidige toestand.

En dan natuurlijk nog de lantaarnpalen waar Oud Broek zich al vele jaren voor inzet en waar men elders in dit jaarverslag nog een ander over kan lezen.

U ziet, veel positiefs, maar er blijven toch ook dingen om bezorgd over te zijn en nauwlettend op toe te zien.

Vereniging Oud Broek in Waterland / Jaarverslag 1982

De restauratieplannen voor de kerk zijn nog geen stap verder en het is toch zo nodig. Wat gebeurt er met de oude school aan het Roomeinde, het pand laan 38-40 en de mooie boerderij 'Zuidwijk'?

Kerkebrug

Achterzijde 'Zuidwijk'

LANTAARNPALENPLAN

De commissie Nationaal Landschap Waterland heeft in haar begroting voor 1983 een bedrag van f 52.500,— opgenomen als tegemoetkoming in de meerkosten van het vervangen van de openbare verlichting in een deel van de oude dorpskern door aangepaste verlichting.

In belangrijke mate is dit — eerlijk gezegd — te danken aan het bestuur, hetwelk het College van B & W de nodige gegevens heeft verschaft en ervoor heeft gezorgd dat de subsidie-aanvraag tijdig werd ingediend.

De begroting moet nog worden goedgekeurd door het Ministerie van WVC, maar in ieder geval is het balletje nu aan het rollen en hopenlijk rolt er uit Den Haag wat terug.

Deur Laan 38-40

Vereniging Oud Broek in Waterland / Jaarverslag 1982

STRAATNAAMGEVING

De Vereniging heeft een enquête gehouden teneinde te komen tot een naamgeving aan de drie voet/fietspaden tussen het Havenrak en het Nieuwland.

De resultaten daarvan zijn, met een aanbeveling, aan het gemeentebestuur gezonden.

Op 25 mei heeft de Gemeenteraad besloten deze paden, gerekend vanaf het Kerkplein, de volgende namen te geven: Dokterspad — Grutterspad — Schoolpad.

Deze namen zijn bedacht door leden van de Vereniging. Het bestuur heeft met B & W overlegd over het aanbrengen van straatnaambordjes. Deze zullen worden vervaardigd van blauw emaille met witte letters, zoals ook elders in het oude dorp gebruikelijk is.

Bij gelegenheid van de plaatsing van de bordjes zullen de inzenders van de gekozen namen er meer van horen!

COLLECTIE EN PUBLICATIES

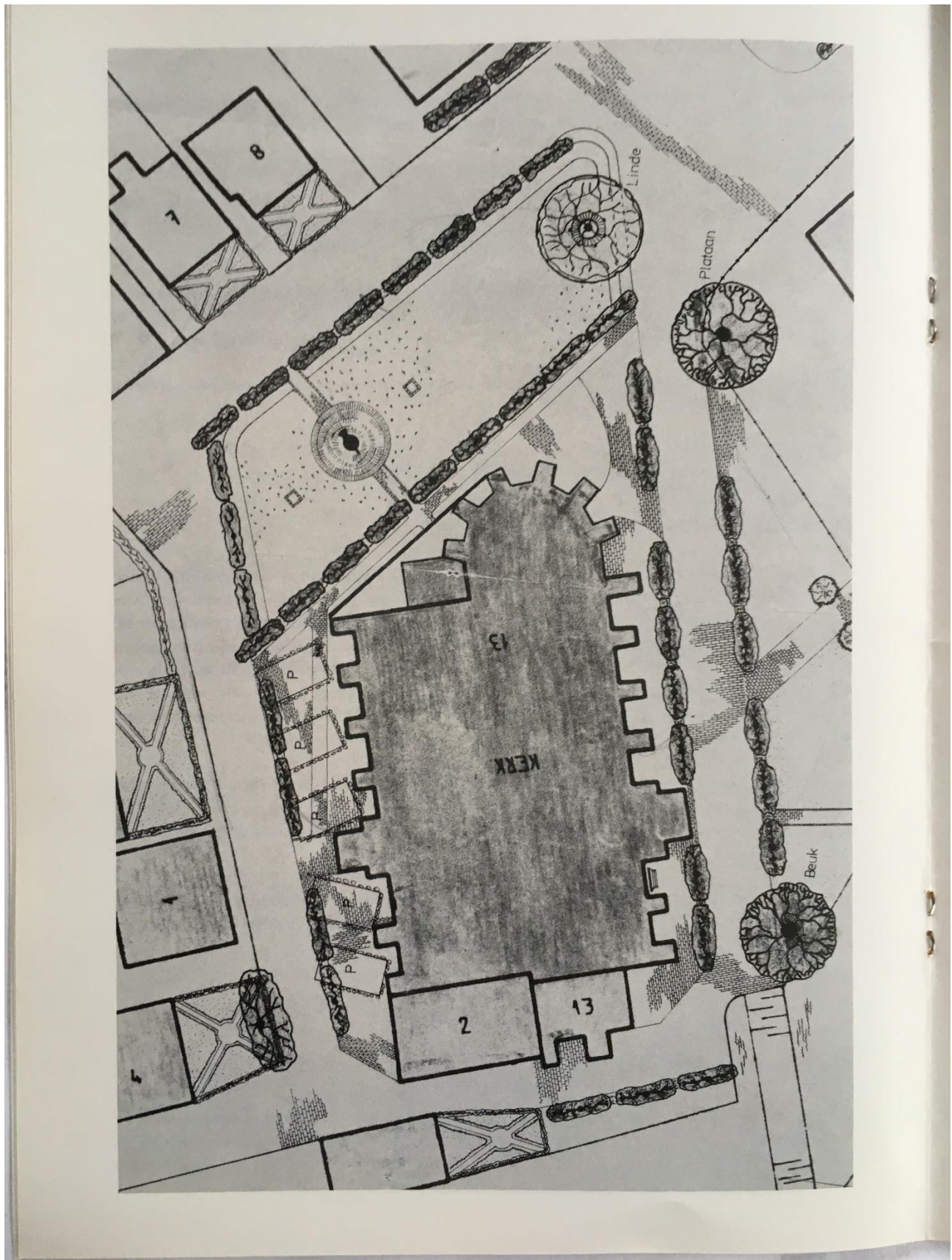
Oud-Broek's archief werd uitgebreid met een viertal schoolfoto's van vóór de eerste wereldoorlog, plus nog een foto die denkkelijk met de watersnood van 1916 verband houdt. Alle zijn geschonken door de heer J. Rijkenberg te Zaandam, uit de nalatenschap van de heer H. Tromp te Beekbergen. Op deze wijze is dit interessante beeldmateriaal definitief teruggekeerd naar het dorp, waar het al tijdelijk te zien is geweest op de tentoonstelling Broek in Beeld, gehouden in 1969. Een andere aanwinst bestond uit 26 kleurendia's van oude prenten van Broek, benevens 8 dito van klederdrachtprenten uit de streek. Deze dienden ter illustratie van een lezing die Dr J.W. Niemeijer voor de leden hield op de jaarvergadering.

Nu de verbouwing van het Broeker Huis gereed is gekomen en Oud-Broek daarin — zoals ook andere verenigingen — over een eigen bergplaats kan beschikken, zijn er plannen om de collectie van de vereniging daar onder te brengen. Tot dusver is deze nog gehuisvest bij de beheerder, dr J.W. Niemeijer, aan De Erven nr. 26.

Van de Broeker Bijdragen kwam, na lange tijd, weer een nieuwe afleveringuit: nr 23, waarin twee bezoeken werden beschreven die Stadhouder Willem V aan het dorp bracht, in resp. 1773 en 1788.

HERINRICHTING KERKPLEIN

Het voornemen in het verslagjaar een aanvang te maken met de uitvoering van de werkzaamheden is helaas niet gerealiseerd. Hoewel het bestuur reeds in februari wederom diepgaand overleg pleegde met de gemeente, heeft het tot augustus geduurd voordat een kredietvoorstel door de Raad werd aanvaard.

Vereniging Oud Broek in Waterland / Jaarverslag 1982

In het door Copijn ontwikkelde plan is met de wensen van vele betrokkenen rekening gehouden. Aangezien die wensen soms tegenstrijdig waren konden deze niet alle in het plan worden opgenomen.

De belangrijkste aspecten ervan zijn:

- er is bij het maken uitgegaan van historische gegevens;
- het toekomstige karakter van het plein zal vooral kleinschalig, rustig, groen en eenvoudig zijn;
- parkeren zal hoofdzakelijk elders moeten geschieden;
- de pomp wordt in oude glorie hersteld;
- er zal een dorpslinde worden geplaatst.

Dit laatste is gelukkig inmiddels gebeurd: eind november werd met een grote dieplader een linde van het terrein van Neeltje Paater, welke daar moest wijken voor de nieuwe bouw, overgeplant naar het Kerkplein. Zo staat daar nu een volgroeide boom, hetgeen veertig groei-jaren scheelt.

Dit initiatief van de architect van het 'nieuwe Neeltje Paater' was prijzenswaardig.

De Vereniging heeft een rekening geopend voor bijdragen in de kosten van het transport.

Het inpakken voor de verhuizing

Verhuizing van de linde van Neeltje Pater

De 40-jarige linde van Neeltje Pater nu op Kerkplein

Dorpspomp

RESTAURATIE BROEKER HUIS

Met de officiële ingebruikname op 15 oktober kwam een einde aan een langdurige restauratieperiode, welke het gehele gebouw omvatte. En meer dan dat. Er werd een nieuw achtergedeelte aan toegevoegd in de vorm van het hoofdgebouw, maar zonder de eerste verdieping. In dit nieuwe gedeelte is de bibliotheek gehuisvest.

In het oude gebouw zijn vergaderzalen gekomen en is de regentenkamer gerestaureerd. In de grote zaal heeft de bar het model van de toonbank van de voormalige winkel, welke er was gehuisvest.

Ook de binnenplaats is geheel nieuw ingericht met rode en gele steentjes en een aantal leilindes.

De Commissaris van de Koningin, die de opening verrichtte, kon een buitengewoon fraai nieuw dorps huis bewonderen.

Het bestuur bood die dag de Stichting Broeker Huis de afbeelding van P.C. la Fargue aan, de nu traditionele blijk van waardering voor het gereedkomen van een belangrijke restauratie. De Vereniging heeft de beschikking gekregen over een bergruimte in het gebouw, zoals ook elders in dit verslag is vermeld.

Binnenplaats Broeker Huis

Mer waakt der Vrouwen Zorg met Meewylk enlfemen.
verft eenen Eudendem van. Naagd of Weeuwreuw.
Eer vuer de Zuijeling een Zeefter, die het trouw
Met tedre Liefde koeke, daart hulptoes lag te kermen:
Barmhertighen leuegt het Meewylk erbermen.
op dat Zy t'wylt met eens Meeders oog befchouw.
En armen maagden, treeste en helpe in haaren rouw.
Om door de kniſche dinge haar Veilig te befchermen:
Gy dan, wier Zorg hiertien een Meeders harte toent.
Gy, Burgeresfen, die t' Liefdadig Broek berouwd,
Gy, Vremde Vrouwen ſchaar der Vaderlandſche Meiden.
Ei dat des Christentrost U Wege op Christelyk hart
Dat gy die Vrouwen Wees en armee troest en foud.
Want s. Meitans Meeder eens ten Hemel Zullen treden.
J. L. Franck van Dordt

Regentenkamer: spreuk boven de deur

Schouw in de Regentenkamer
(oudste kamer in gebruik)

Vereniging Oud Broek in Waterland / Jaarverslag 1982

JAARVERGADERING

De jaarlijkse algemene ledenvergadering werd op 10 juni in het Broeker Huis gehouden, waarbij de gebruikelijke punten in een vlot tempo werden afgehandeld. In de samenstelling van het bestuur kwam geen wijziging, met dien verstande dat de heer Terpstra het beheer van de financiën overnam van mevrouw Spaans.

Voor de goede orde wordt vermeld dat in het jaarverslag 1981 de bijschriften van de foto's op de bladzijden 5 en 8 zijn verwisseld.

Aan de eigenaren van de panden Laan 18 en Leeteinde 5-5a werd de 'la Fargue' uitgereikt. Na het huishoudelijk gedeelte hield ons erelid dr J.W. Niemeijer, directeur van het Rijksprentenkabinet, een lezing met lichtbeelden over het onderwerp 'Broek in prent'. Van een prent kan alleen gesproken worden als de afbeelding een afdruk is van een koperplaat, een houtblok of een lithografische steen. Daarbij kunnen verschillende technieken gebruikt worden, zoals diepdruk, hoogdruk of vlakdruk. Spreker herinnerde eraan dat de prent als voorloper van de moderne ansichtkaart beschouwd zou kunnen worden. Met een groot aantal fraaie dia's van Broekse gebouwen werden de verschillende technieken en de ontwikkeling daarvan op heldere wijze uiteengezet.

FINANCIËN

Het financiële overzicht is in het verslag afgedrukt. De reserve kon enigszins worden uitgebreid. Nu de uitvoering van het lantaarnpalenplan en de herinrichting van het Kerkplein hopenlijk op korte termijn zullen aanvangen, is dat wel nodig ook.

DIVERSEN

In april is (eindelijk) aan de voorzijde van het huis Leeteinde 3 een houten hek geplaatst, in opdracht van de Vereniging.

De gemeente heeft medio dit jaar een commissie ingesteld teneinde de toekomst van de oude school aan het Roomeinde te onderzoeken. Namens het bestuur heeft de heer J.J. van der Sluijs daarin zitting genomen. De commissie heeft moeten concluderen dat er geen geld voor de restauratie van het gebouw beschikbaar is gesteld en heeft geadviseerd het gebouw te verkopen.

Een excursie naar Hoorn moest helaas wegens gebrek aan belangstelling worden afgelast.

Na de gemeenteraadsverkiezingen in september heeft de voorgeschreven nieuwe verkiezing van de raadscommissies plaatsgevonden. Het bestuur vond ons erelid de heer A.P. Bruigom bereid voor een nieuwe zittingsperiode namens de Vereniging plaats te nemen in de Begeleidingscommissie Beschermd Dorpsgezicht. Aldus geschiedde.

Voor de bomen op het Nesje werden korven besteld, ter bescherming van het gewas tegen de belangstelling der geiten.

Het bestuur heeft schriftelijk onder de aandacht van het gemeentebestuur gebracht dat de uitvoering van het basisrioleringsplan voor de oude dorpskern met de uiterste zorgvuldigheid dient te geschieden, teneinde te voorkomen dat schade ontstaat aan de omliggende bebouwing.

Vereniging Oud Broek in Waterland / Jaarverslag 1982

Bericht werd ontvangen dat het archief van de Hervormde Gemeente is overgebracht naar het Streekarchief Waterland te Purmerend.

BESTUUR

Het bestuur was aan het einde van het jaar als volgt samengesteld:

W.D.T.D. Wiarda	— voorzitter	
M.H. Hoek	— secretaris	secretariaat: Roomeinde 13, Broek in Waterland
J. Terpstra	— penningmeester	Telefoon 02903-3355
M. Spaans-Dekker		
J.J. v.d. Sluijs		bankrelatie: Rabobank, Broek in Waterland
Zr. J. Crouse		rek.nr.: 31.07.02.194
Mr K. Michielsen		postgiro van de bank: 203106
J. Witte		

ledenaantal per 31 december 1982: 238 (1981: 239)

OVERZICHT VAN BATEN EN LASTEN OVER 1982.

Contributies	f	3.202,50	Contributies en		
Rente	f	162,26	verzekeringen	f	235,79
Subsidie WVC	f	1.500,00	Kantoorkosten incl. porti	f	624,76
Subsidie gemeente	f	508,00	Publikaties (1981)	f	426,40
Verkoop Broeker			Bijeenkomsten	f	118,50
Bijdragen	f	180,00	Hek Leeteinde	f	1.947,00
Hek vrijgek. res.	f	1.750,00	Dia's	f	445,00
			Lantaarnpalenfonds	f	1.000,00
			Diverse kosten	f	546,35
			Saldo positief	f	1.958,96
	f	7.302,76		f	7.302,76

BALANS PER 31 DECEMBER 1982

Bank	f	11.649,69	Te betalen kosten	f	726,40
Kas	f	264,19	(boomkorven 300,—		
Tentoonstellingsmateriaal	f	1,00	jaarverslag 426,40)		
			Lantaarnpalenfonds	f	3.500,00
			Kapitaal per		
			1-1-82	f	5.729,52
			Saldo positief		
			per 31-12-82	f	1.958,96
				f	7.688,48
	f	11.914,88		f	11.914,88